

ІНТЕГРАЦІЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ В СИСТЕМУ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ КОМПАНІЄЮ

*Притуляк Н.М., канд. екон. наук, доцент
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

В умовах бурхливого розвитку високих технологій та стрімкого збільшення на ринку наукомістких товарів індивідуальне лідерство у все більшій мірі стає наслідком ефективного використання унікальних за своєю природою ресурсів нематеріального характеру, що складають основу так званого інтелектуального капіталу. З цих причин системне дослідження процесу його формування, нагромадження та ефективного використання набуває все більшої актуальності для активізації нематеріальних факторів зростання ринкової вартості вітчизняних підприємств.

Розглядаючи процес управління інтелектуальним капіталом, можна зробити висновок про те, що питання формування та використання його активів¹, а також визначення ступеня їх впливу на ефективність функціонування підприємницької структури та її економічне зростання визначають основний зміст відповідної підсистеми фінансового менеджменту. Остання передбачає створення та розвиток внутріфірмової системи управління інтелектуальними активами, забезпечення умов для її ефективного функціонування, оцінку її результативності та пошук шляхів подальшого удосконалення процесу управління цим унікальним ресурсом. Здійснення управління інтелектуальними акти-

¹ Не всі елементи інтелектуального капіталу є власністю компанії (виключення складають, наприклад, некодифіковані знання, що належать працівникам), а тому, інтелектуальний капітал не можна ототожнювати з інтелектуальними активами.

вами підприємства має бути підпорядковано довгостроковим цілям його розвитку, які мають бути сформульовані з урахуванням сучасного стану його ресурсної бази, положення на ринку, товарного асортименту тощо.

Управління інтелектуальним капіталом передбачає сукупність дій і заходів, спрямованих на забезпечення процесів формування, розвитку і використання інтелектуальних активів підприємства, а також мотивацію процесів їх накопичення і примноження. Ефективне управління інтелектуальними активами надає реальну можливість суттєво підвищити безпеку, конкурентоспроможність, ринкову вартість і доходність бізнесу, відкрити нові перспективи його динамічного росту і розвитку. В цьому зв'язку метою управління цими унікальними цінностями компанії є досягнення максимального результату від використання інтелектуальних активів при мінімізації витрат, що виникають на різних стадіях їх утворення.

Задачі управління інтелектуальним капіталом в цілому включають: створення атмосфери інноваційної сприйнятливості, забезпечення розвитку працівників, спонукання їх мотивації до накопичення та примноження інтелектуальних активів; створення, оцінку та включення інтелектуальних активів в структуру капіталу підприємства; розробку та розвиток внутріфірмових механізмів їх використання; а також здійснення ефективної комерціалізації інтелектуальних продуктів.

Виділяють два основних напрями управління інтелектуальним капіталом: управління формуванням та управління використанням (комерціалізацією) інтелектуальних активів [1, с. 72].

Інтелектуальний капітал, як і фізичний, створюється і нагромаджується завдяки інвестиціям. Нелінійність взаємодії компонент даного феномену потребує комплексних

зусиль для його нарощення. Унаслідок того, що жодна із складових інтелектуального капіталу не спроможна замінити будь-який інший його елемент, вкладення коштів має здійснюватися у відповідності із структурою даного феномену, щоб обумовити можливість досягнення синергетичного ефекту.

Формування інтелектуального капіталу – це процес творення продуктивних здібностей людини за допомогою інвестицій у конкретні процеси її життєдіяльності. До інвестицій в інтелектуальний капітал відносять кошти, які компанія вкладає у знання, уміння, навички, професійну підготовку та підвищення кваліфікації своїх робітників; в зміцнення їх здоров'я та вирішення певних соціальних питань, а також в розвиток системи мотивації і стимулювання творчої, ініціативної праці. Саме ці параметри формують як рівень інноваційної активності персоналу, так і інші результати його інтелектуальної діяльності. Активізація останньої необхідна для безперервного генерування технічних і технологічних ідей; створення нових методик вивчення ринку; технологій отримання, обробки та аналізу інформації; удосконалення процедур управління потоками різноманітних ресурсів; механізмів стимулювання працівників і т. ін. Все це в кінцевому підсумку приводить до прирощення інтелектуальних активів, подальше використання яких обумовлює виникнення конкурентних переваг компанії.

Управління комерціалізацією інтелектуальних активів передбачає забезпечення умов для отримання максимальної вигоди від включення інтелектуальних активів в економічний оборот. Це, перш за все, передбачає розробку фінансової стратегії і визначення напрямків використання інтелектуальних активів.

Особливий характер створення інтелектуальної продукції обумовлює наявність наступних складнощів управління активами інтелектуального капіталу підприємства: необхідність підготовки висококваліфікованих працівників для наукових, виробничих та управлінських процесів; потреба в значних інвестиціях в процесі створення інтелектуальних активів; складність визначення ринкової вартості конкретних інтелектуальних активів, а також їх внеску у формування вартості кінцевого продукту; необхідність координації чисельних функцій управління інтелектуальними активами в процесі створення і виробництва наукомісткої продукції; складність визначення тривалості її життєвого циклу; динамічність інноваційних процесів, що обумовлюють швидке оновлення всіх видів інтелектуальних активів і внесення постійних коригувань в системи забезпечення процесу управління інтелектуальними активами; проведення патентування об'єктів інтелектуальної власності, збереження виключних прав і забезпечення заходів запобігання несумлінній конкуренції; необхідність інформатизації бізнес-процесів, в т.ч. створення розгалужених баз даних, які дозволяють контролювати процес управління інтелектуальними активами; висока ступінь ризику при прийнятті рішень в галузі управління інтелектуальними активами.

Перелік посилань:

1. Лукичева Л. И., Егорычев Д. Н. Внутрифирменное управление интеллектуальными активами. Москва : ООО «Омега-Л», 2014. 192с.